

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
ซึ่งออกจากราชการไปแล้ว

สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้มีหนังสือลับ^๑ ที่ ศธ ๐๒๐๖.๑๐/๒๓๖ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

๑. วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒ มีมติชี้มูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๒ ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ฐานไม่ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ เป็นเหตุให้ราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง และฐานกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม มาตรา ๘๕ วรรคสอง และมาตรา ๘๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ จำนวน ๗ ราย และยุติการไต่สวน จำนวน ๑ ราย

๒. วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๒ มีมติชี้มูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๕ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๗ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๑ ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ฐานไม่ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ เป็นเหตุให้ราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง และฐานกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม มาตรา ๘๕ วรรคสอง และมาตรา ๘๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาฯ จำนวน ๕๖ ราย และชี้มูลความผิดทางวินัยไม่ร้ายแรง จำนวน ๑ ราย

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะผู้บังคับบัญชาพิจารณา ดำเนินการตามมาตรา ๙๑ (๒) และมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ แล้วเห็นสมควรลงโทษไล่ออกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิด จำนวน ๖๓ ราย ให้ยุติการดำเนินการทางวินัยเพราะเสียชีวิต จำนวน ๑ ราย และให้ยุติการดำเนินการทางวินัยเนื่องจากเกษียณอายุราชการเกินกว่าสามปี ตามมาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๑ ราย และส่งเรื่องไปยัง ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณา ตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ (๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาฯ

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๔/๓๖ ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^๑ต่อมาสำนักงาน ก.ค.ศ. ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๒๐๖.๑๐/๔๐ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕ ยกเลิกชั้นความลับ

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ทำการแทน ก.ค.ศ. ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๓ พิจารณาแล้ว มีมติให้ลงโทษไล่ออกจากราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ จำนวน ๗ ราย และยุติการดำเนินการทางวินัยเพราะเสียชีวิตระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๑ ราย และในคราวประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ พิจารณาแล้วมีมติให้ลงโทษไล่ออกจากราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ จำนวน ๕๖ ราย และให้ยุติการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๑ ราย โดยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ส่งลงโทษตามมติของ อ.ก.ค.ศ. แล้ว

ต่อมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหนังสือถึงสำนักงาน ก.ค.ศ. แจ้งว่ามีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งถูกลงโทษไล่ออกจากราชการตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีดังกล่าว ออกจากราชการไปแล้วเกินสามปี จำนวน ๒๒ ราย ซึ่ง อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ทำการแทน ก.ค.ศ. ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ พิจารณาเกี่ยวกับการส่งลงโทษตามมาตรา ๑๐๒ และมาตรา ๑๐๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แล้ว มีความเห็นไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงมีมติให้สำนักงาน ก.ค.ศ. หรือคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

๑. กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ได้ออกจากราชการไปแล้วเกินสามปี ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยสามารถส่งลงโทษได้หรือไม่ หากไม่สามารถส่งลงโทษได้ แต่ผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งได้ส่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไปแล้ว จะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไร

๒. กรณีเรื่องอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน หากผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยได้ส่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ชี้มูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ซึ่งออกจากราชการไปแล้วเกินสามปี ภายหลังจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ ถือเป็นกรณีสั่งลงโทษโดยชอบด้วยมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือไม่ หากไม่ชอบ จะต้องเพิกถอนการพิจารณาและการส่งลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังหรือไม่ หรือจะต้องดำเนินการเป็นประการใด

๓. กรณีผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยได้ส่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง หรือสั่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งออกจากราชการไปแล้วภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต่อมา ก.ค.ศ. พิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยแล้วมีมติให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยลงโทษหรือเพิ่มโทษวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้นั้น แต่ในขณะที่ ก.ค.ศ. มีมติดังกล่าว ผู้นั้นออกจากราชการไปแล้วเกินสามปี ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยจะส่งลงโทษตามมติ ก.ค.ศ. ได้หรือไม่ กรณีดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา ๑๐๒ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาฯ หรือไม่ หรือผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยจะต้องดำเนินการเป็นประการใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหาหรือของสำนักงาน ก.ค.ศ. โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงาน ก.พ.) และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงาน ก.ค.ศ.) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากการชี้แจงของผู้แทนสำนักงาน ก.ค.ศ. ว่า ก.ค.ศ. ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๕ มีมติรับทราบการหารือปัญหาข้อกฎหมายตามข้อหาหรือของสำนักงาน ก.ค.ศ. ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว โดยประเด็นที่หนึ่งนั้น เป็นการหารือเกี่ยวกับการส่งลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ชี้มูลความผิดผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างก่อสร้างสนามฟุตบอลของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และผู้บังคับบัญชาได้ส่งลงโทษทางวินัยไปแล้ว แต่ปรากฏว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาบางรายได้ออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว จึงมีประเด็นว่าการส่งลงโทษกรณีนี้ชอบด้วยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือไม่ และกรณีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องดำเนินการอย่างไร ส่วนประเด็นที่สองนั้น เป็นการหารือข้อกฎหมายเดียวกันในกรณีอื่นนอกจากการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างก่อสร้างสนามฟุตบอลดังกล่าว

สำหรับประเด็นที่สามนั้น เป็นกรณีที่ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ทำการแทน ก.ค.ศ. ได้พิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยแล้วมีมติให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษหรือเพิ่มโทษทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา ๑๐๒^๒ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งผู้บังคับบัญชาต้องสั่ง

มาตรา ๑๐๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดซึ่งออกจากราชการอันมิใช่เพราะเหตุตาย มีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือก่อนออกจากราชการว่า ขณะรับราชการได้กระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาของผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา ก่อนออกจากราชการว่า ในขณะที่รับราชการได้กระทำความผิดอาญาอันมิใช่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา ดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการ แต่ต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกล่าวหา หรือฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาหลังจากที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการแล้ว ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา ดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการ โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ สำหรับกรณีที่เป็นการกล่าวหาที่ปรากฏชัดแจ้งตามมาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด จะต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

ในกรณีที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ หรือองค์การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือองค์การตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัยมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เพราะเหตุกระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษาถึงที่สุดหรือมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติ แล้วแต่กรณี

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงก็ให้งดโทษ

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามมาตรา ๑๐๓

หรือปฏิบัติไปตามนั้น ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๔^๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ในขณะที่มีมตินั้น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นได้ออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว จึงมีปัญหาว่าการดำเนินการทางวินัยตามมติขององค์กรตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา ๑๐๒^๔ วรรคสาม จะอยู่ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัย ต้องส่งลงโทษทางวินัยภายในสามปีตามมาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง ด้วยหรือไม่ โดยกรณีนี้ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ เห็นว่า ระยะเวลาสามปีตามมาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง เป็นระยะเวลาในการส่งลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น ซึ่งแยกจากระยะเวลาในการดำเนินการให้เป็นไปตามมติขององค์กรตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา ๑๐๒ วรรคสาม ซึ่งกำหนดระยะเวลาให้ดำเนินการภายในสองปีนับแต่วันที่มามีมติ ดังนั้น จึงสามารถส่งลงโทษได้ แม้จะเกินระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ อย่างไรก็ตาม อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ เห็นว่า หากผู้ถูกลงโทษทางวินัยออกจากราชการ ไปเกินสามปีแล้ว แม้การส่งลงโทษจะเป็นไปตามมติขององค์กรตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัย ผู้บังคับบัญชาก็ไม่อาจส่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งออกจากราชการ ไปแล้วเกินสามปีได้

มาตรา ๑๐๔ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการสอบสวนข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด หรือสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการไปแล้ว ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงาน ไปยังหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานแล้วเห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการส่งลงโทษ ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งงดโทษ ลดสถานโทษ เพิ่มสถานโทษ เปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความ ในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างไร้เพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและความยุติธรรมได้ ตามควรแก่กรณี และหากเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ได้หรือหากเห็นว่า เป็นกรณีที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน ก็ให้แจ้งหรือรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป เมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้วให้เสนอหรือรายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ การศึกษาได้พิจารณาแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการพิจารณา แต่ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการซึ่งได้รับ รายงานมีความเห็นขัดแย้งกับมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณาต่อไป

(๒) การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงาน ไปยังหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ การศึกษา และ ก.ค.ศ. พิจารณาตามลำดับ

สำหรับการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และมีใช่เป็นการดำเนินการตามมติของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ การศึกษา ให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

ในการดำเนินการตามมาตรา นี้ เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. พิจารณา และมีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ หรือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี ส่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น

การรายงานตามมาตรา นี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด

^๓โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ความเห็นเฉพาะ การตีความปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อวางหลักกฎหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติ ได้อย่างถูกต้อง สำหรับการพิจารณารายละเอียดในการส่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาแต่ละรายนั้น เป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบซึ่งจะต้องดำเนินการต่อไป โดยเมื่อพิจารณาประเด็นหารือของสำนักงาน ก.ค.ศ. ในประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สองแล้ว เป็นการหารือในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการ ส่งลงโทษทางวินัยตามมาตรา ๑๐๒^๕ และมาตรา ๑๐๒/๑^๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) จึงเห็นสมควรกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาเสียใหม่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและมีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ได้ออกจากราชการไปเกิน สามปีแล้ว ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยจะสามารถส่งลงโทษตามมาตรา ๑๐๒ และมาตรา ๑๐๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาฯ ได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า มาตรา ๑๐๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาฯ กำหนดว่า ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด ซึ่งออกจากราชการแล้ว การดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้นั้นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต อันเป็นการบัญญัติไว้ในทำนองเดียวกับมาตรา ๑๐๐/๑^๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่โดยที่ยังไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการสั่งลงโทษทางวินัยกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดข้าราชการซึ่งออกจาก ราชการไว้เป็นการเฉพาะให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู

^๕โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๖มาตรา ๑๐๒/๑ ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐมีมติชี้มูลความผิดข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดซึ่งออกจาก ราชการแล้ว การดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แล้วแต่กรณี

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง หากปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงก็ให้งดโทษ ^๗มาตรา ๑๐๐/๑ ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐมีมติชี้มูลความผิดข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดซึ่งออกจากราชการแล้ว การดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วย มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แล้วแต่กรณี

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง หากปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงก็ให้งดโทษ

และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังกล่าว และแม้ว่าจะมีบทบัญญัติมาตรา ๙๘^๘ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ที่กำหนดให้ ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหา ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหา นั้น จะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อนหรือหลังที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติวินิจฉัยมูลความผิด ก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน พิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูล โดยไม่ต้อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอีกเท่านั้น มิได้เป็นฐานอำนาจในการจะลงโทษทางวินัย อดีตข้าราชการ เมื่อยังไม่สามารถสั่งลงโทษตามมาตรา ๑๐๒/๑^๙ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาฯ การสั่งลงโทษจึงยังต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๐๒^{๑๐} แห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าว ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในภายหลังและมีผลเป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหา มากกว่าบทบัญญัติ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะกระทำความผิด เมื่อมาตราดังกล่าวกำหนดเงื่อนไขในการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจ ดำเนินการทางวินัยในการสั่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งออกจากราชการ อันมิใช่เพราะเหตุตายว่า ต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ ดังนั้น หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นได้ออกจากราชการไปเกิน สามปีแล้ว ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยย่อมไม่อาจสั่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รายดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ตามแนวความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วมคณะที่ ๑ และคณะที่ ๒) ในเรื่องเสรีที่ ๑๕๕๙/๒๕๖๔^{๑๑}

ประเด็นที่สอง กรณีที่ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยไม่สามารถสั่งลงโทษข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งออกจากราชการไปเกินสามปีได้ แต่มีการสั่งลงโทษไปแล้ว จะต้อง ดำเนินการต่อไปอย่างไร นั้น เห็นว่า เมื่อวินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่าผู้มีอำนาจดำเนินการ ทางวินัยไม่อาจสั่งลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งออกจากราชการ ไปเกินสามปีได้ แต่กลับปรากฏว่ามีการสั่งลงโทษทางวินัยไปแล้ว คำสั่งลงโทษทางวินัยนั้นจึงเป็นคำสั่ง

มาตรา ๙๘ เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำนวน การไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๙๑ แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน ผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ถือว่าสำนวนการไต่สวน ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาแล้วแต่กรณี

ฯลฯ

ฯลฯ

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณา สั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนได้รับแจ้งมติที่ได้ขอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา ทบทวนตามมาตรา ๙๙ วรรคสอง ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อนหรือหลัง ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติวินิจฉัยมูลความผิด เว้นแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติเมื่อพ้นกำหนดเวลา ตามมาตรา ๔๘ แล้ว แต่ไม่เป็นการตัดอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป

ฯลฯ

ฯลฯ

^๘โปรดดูเชิงอรรถที่ ๖, ข้างต้น

^{๑๐}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^{๑๑}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษแก่อดีต ข้าราชการตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๐๔/๒๓๕ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี

ทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่จนกว่าจะมีการเพิกถอนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ วรรคสอง^{๑๒} มาตรา ๔๙^{๑๓} และมาตรา ๕๐^{๑๔} แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยในกรณีนี้ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานย่อมมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ ตราบเท่าที่ยังไม่มีคำสั่งทางปกครองใหม่หรือมีการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นคำสั่งทางปกครองของผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ชั้นใหม่ ทั้งนี้ ตามแนวความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในเรื่องเสรีที่ ๗๗๘/๒๕๔๘^{๑๕} ดังนั้น กรณีตามข้อหาเรื่องนี้ หากเรื่องยังอยู่ในระหว่างการพิจารณารายงานหรือการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๐๔^{๑๖} หรือมาตรา ๑๒๒^{๑๗} แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงเป็นกรณีที่ยังไม่มีคำสั่งทางปกครองใหม่ เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งพบว่ามีข้อผิดพลาดในการออกคำสั่งนั้น จึงต้องเพิกถอนคำสั่งของตนเพื่อให้คำสั่งลงโทษไม่มีผลมาตั้งแต่ต้น และแจ้งให้องค์กรตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๑๐๔ หรือองค์กรพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยตามมาตรา ๑๒๒ ทราบถึงการไม่มีผลของคำสั่งทางปกครองเดิมด้วย

สำหรับประเด็นที่สาม ตามข้อหาหรือของสำนักงาน ก.ค.ศ. นั้น สืบเนื่องจาก อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ และ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ซึ่งทำการแทน ก.ค.ศ. ในเรื่องดังกล่าว มีความเห็นแตกต่างกันในการตีความมาตรา ๑๐๒^{๑๘} วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ก.ค.ศ. ได้มีความเห็นในประเด็นนี้ว่าอย่างไร และมีปัญหาข้อสงสัยในข้อกฎหมายเป็นประการใด

^{๑๒}มาตรา ๔๒ คำสั่งทางปกครองให้มีผลใช้บังคับต่อบุคคลตั้งแต่ขณะที่ผู้นั้นได้รับแจ้งเป็นต้นไป คำสั่งทางปกครองย่อมมีผลตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือสิ้นผลลงโดยเงื่อนไขหรือโดยเหตุอื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๓}มาตรา ๔๙ เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้โต้แย้งตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายในเก้าสิบวัน นับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองจะจัดทำขึ้นเพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือการข่มขู่หรือการชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

^{๑๔}มาตรา ๕๐ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยจะให้ผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ แต่ถ้าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับ การเพิกถอนต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒

^{๑๕}บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การเพิกถอนการประเมินภาชี และการขอให้พิจารณาการประเมินภาชีใหม่ ในกรณีที่เรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์หรือของศาล หรือในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ หรือศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๐๕/๘๑๘ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๘ ถึงกรมสรรพากร

^{๑๖}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

^{๑๗}มาตรา ๑๒๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดถูกสั่งลงโทษปลดออก ไล่ออก หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ให้มีสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ แล้วแต่กรณี ต่อ ก.ค.ศ. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งคำสั่ง และให้ ก.ค.ศ. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน

^{๑๘}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

ในชั้นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) จึงยังไม่อาจให้ความเห็นในประเด็นนี้ได้ตามข้อ ๙ (๒)^{๑๔} แห่งระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าด้วยการรับปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายของกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒

(นายปรกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

---

^{๑๔} ข้อ ๙ กรรมการกฤษฎีกาจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. ๑

๑. ๑

(๒) เรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถาบันอื่นอยู่แล้วตามกฎหมายและกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าสมควรให้มีการดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อนเพื่อประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดิน

๑. ๑

๑. ๑